ЗАВИСНЕ РЕЧЕНИЦЕ

Зависносложене реченице садрже барем једну зависну реченицу. У њима разликујемо **главну или управну** реченицу и **зависну реченицу**.

Зависне реченице су оне које у сложеној реченици врше функцију једног реченичног члана.

Према томе, зависне реченице се дијеле на основу реченичне функције коју врше. Оне могу бити: субјекатске, предикативне, атрибутске, апозицијске, објекатске и прилошкоодребене.

Први посјетилац изложбе *добиће слику.*

Ко први посјети изложбу *добиће слику.*

У првом примјеру реченица је проста, пошто има један предикат (*добиће*). Функцију субјекта врши синтагма *први посјетилац изложбе.* Друга реченица је сложена, јер има два предиката (*посјети, добиће*). Видимо да прва реченица (*Ко први посјети изложбу*) има исту функцију као и субјекатска синтагма из претходног примјера. Дакле, у питању је субјекатска зависне реченица. Друга реченица (*добиће слику*) је главна или управна и она је надређена зависној.

Обрати пажњу: Однос између главне и зависне реченице се означава усправном линијом. Круг који се налази на врху линије означава главну, а круг на дну линије означава зависну реченицу. Пошто је у претходном примјеру прва реченица зависна, а друга главна, графикон њиховог односа ће изгледати:

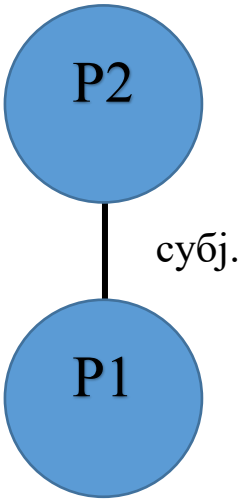

Примјери за остале врсте зависних реченица

Предикативна: *Она је **љепотица**. > Она је **каква само љепотица може бити**.*

У првом примјеру *љепотица* је предикатив, а у другом примјеру реченица *каква само љепотица бити може* преузима њену функцију те са помоћним глаголом *јесам* чини предикат.

Атрибутска: *Волим читати **занљиве** књиге. > Волим читати књиге **које су занимљиве**.*

Апозицијска: *Срео сам Јовану, **нашу стару комшиницу**. > Срео сам Јовану, **која је била наша комишиница**.*

Атрибутске и апозицијске реченице могу бити врло сличне. Значењски се разликују према томе што атрибутске дају обавезну информацију о именици које описују, а апозицијске додатну. Графички, апозицијске реченице се увијек издвајају запетом.

Објекатска: *Чуо сам **смијех.** > Чуо сам **како се смије**.*

Прилошкоодредбене: *Одмарађу **послије школе**. > Одмарађу **када се вратим из школе**.* (временска)

Обрати пажњу: Више зависних реченица може бити у независном односу.

Упознао сам дјевојку која не само да је лијепа, већ је и паметна.

У наведеном примјеру имамо три реченице. Главна је *упознао сам дјевојку*, а зависне су *која не само да је лијепа* и *већ је и паметна*. Обје зависне реченице врше функцију атрибута уз именицу *дјевојка*, али су међусобно повезане незавнисним везнико *не само... већ*. Дакле, ове зависне реченице су у градационом односу. Графички ћемо то означити на сљедећи начин.

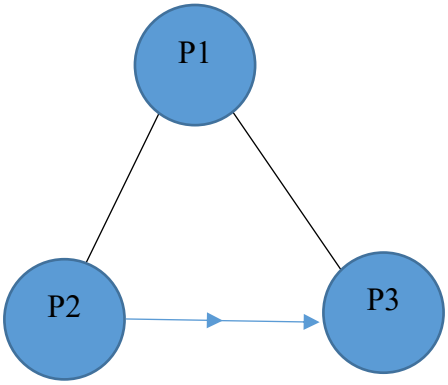

Такође, једна реченица може да буде зависна од друге зависне реченице.

Нећу бити ту када буде пренос уткамице која је врло важна.

Прва реченица (*нећу бити ту*) је главна. Друга реченица (*када буде пренос утакмице*) је временска и зависи од прве реченице. Али трећа реченица (*која је врло важна*) описује именицу *утакмица*, тако да је то атрибутска реченица подређена другој реченици. Дакле једна реченица је зависна од друге зависне реченице.

Овај однос се графички приказује на сљедећи начин:

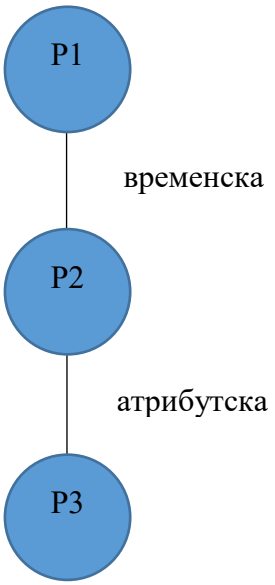

Распоред зависних реченица може да буде сљедећи.

1. Зависна реченица може да стоји **иза** главне реченице.

*Јуче нас је отац обавијестио **да ће купити нови компјутер***.

2. Зависна реченица може да стоји **испред** главне реченице.

***Да ће купити нови компјутер**, отац нас је јуче обавијестио.*

3. Зависна реченица моће бити и уметнута у главну.

*Јуче, **док смо шетали ливадом**, изненада удари киша.*

Исходи:

Ученик познаје разлику између зависних и независних реченица.

Препознаје и разликује врсте зависних реченица.

Способан је да препозна и графички означи положај зависне реченице у сложеној реченици.